

Näringsutskottets yttrande 2018/19:NU2y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2018

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 4 april 2019 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2018/19:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 och följdmotionerna 2018/19:3050 (V) och 2018/19:3052 (SD) i delar som rör respektive utskotts beredningsområde.

Näringsutskottet har beslutat att yttra sig över de delar av skrivelsen och de motionsyrkanden som berör utskottets beredningsområde.

Näringsutskottet föreslår att utrikesutskottet avstyrker de i yttrandet behandlade motionsyrkandena och föreslår för riksdagen att den lägger skrivelsen till handlingarna i de berörda delarna.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, V).

Utskottets överväganden

Verksamheten i Europeiska unionen under 2018

Skrivelsen

I skrivelse 2018/19:115 redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2018 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens utveckling. De områden som främst rör näringsutskottet redogörs för i skrivelsen under rubrikerna Den gemensamma handelspolitiken (s. 47–49), Konkurrenskraftsfrågor (s. 111–122), som omfattar bl.a. avsnitten Den inre marknadens utveckling, Fri rörlighet för varor, Immaterialrätt, Näringspolitik och Sammanhållningspolitiken samt Energi (s. 130–132). Skrivelsen innehåller även ett avsnitt om beslut i rådet under 2018 som regeringen inte stött (s. 195–197) och ett avsnitt om brexitavtalet (s. 198–232).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:3052 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkande 39 anförs att en stark och konkurrenskraftig inre marknad genom handel med varor och tjänster är något positivt. Samtidigt poängterar motionärerna vikten av att åtgärder ska resultera i reell tillväxt och konkurrenskraft och att strukturreformer och tillväxtfrämjande åtgärder inte får vara kostnadsdrivande och därmed få negativa budgetära konsekvenser på EU-nivå eller nationell nivå. Vad gäller den europeiska konkurrenskraften bör fokus ligga på vilka åtgärder som har vidtagits eller ska vidtas och vilka positiva eller negativa effekter dessa har för den globala konkurrensen (yrkande 40).

När det gäller energifrågor och energiunionen framhåller motionärerna vikten av att man i framtida förhandlingar utgår från betydelsen av globalt minskat koldioxidläckage och av europeisk konkurrenskraft. Dessutom efterlyser de en kostnadsanalys av investeringar i infrastruktur, förnybar energi och subventioner samt fördelning av europeiska fondmedel (yrkande 53). Vad gäller energiförsörjningstrygghet anför motionärerna att det ligger i nationernas intresse att säkra sin egen elproduktion och diversifiering (yrkande 54). När det gäller energieffektiviseringsmål anför motionärerna att medlemsländernas olikheter bör återspeglas på ett mer realistiskt sätt i de mål som sätts upp av EU och att medlemsstaterna själva ska utforma styrmedel, detaljregler och konkreta åtgärder för att uppnå målen (yrkande 55). Motionärerna förordar dessutom ett tillkännagivande om stödsystem för förnybar elproduktion. Bland annat efterfrågar motionärerna en kostnadsanalys av investeringar i förnybar energi (yrkande 56).

I kommittémotion 2018/19:3050 av Håkan Svenneling m.fl. (V) anför motionärerna att man vill ha rättvisa handelsavtal där företag aldrig kan stämma

stater för demokratiskt fattade politiska beslut. De framhåller att regeringen därför bör verka för att inga fler odemokratiska och miljöfarliga EU-handelsavtal tecknas av EU (yrkande 8). Vidare anför motionärerna att EU bör föra en feministisk handelspolitik som syftar till att utjämna skillnader i inkomst, levnadsvillkor m.m. mellan könen världen över och förbättrar kvinnors villkor. Motionärerna vill därför att regeringen verkar för att EU försvarar kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik (yrkande 9). Vad gäller Västsahara anför motionärerna att EU-domstolen 2016 beslutade att handels- och jordbruksavtalet mellan EU och Marocko inte gäller västsahariska produkter eftersom Västsahara inte tillhör Marocko. Vidare beslutade EU-domstolen 2018 dessutom att fiskeavtalet mellan Marocko och EU inte gäller Västsahara. Trots detta valde kommissionen att inleda en omförhandling om avtalen för att inkludera Västsahara. Motionärerna anser att detta strider mot EU-domstolens beslut och förordar därför ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att EU säkerställer att handelsavtal och fiskeavtal mellan EU och Marocko inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk inte har gett sitt samtycke (yrkande 13).

Utskottets ställningstagande

I motion 2018/19:3050 (V) förordas olika tillkännagivanden som rör EU:s handelspolitik. Med anledning av dessa yrkanden vill utskottet hänvisa till det som utskottet anförde när liknande handelspolitiska frågor behandlades våren 2018 (bet. 2017/18:NU11). Utskottet vill även framhålla att det sedan länge finns ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna.

Enligt utskottets mening ska handelsavtal respektera demokratiskt fattade beslut, och stater måste ges rätt att införa regleringar för att skydda sina medborgare, konsumenter, arbetstagares rättigheter, hälsa och miljö. Vad gäller frågan om Marocko–Västsahara vill utskottet framhålla att utskottet inte har någon annan uppfattning än motionärerna om vikten av att de handelspartner som EU ingår avtal med ska respektera mänskliga rättigheter och folkrätten. Utskottet har tidigare konstaterat att det i samtliga handels- och samarbetsavtal som EU förhandlar finns klausuler om mänskliga rättigheter. Utskottet konstaterar vidare att Sverige i november 2018 röstade nej till rådsbeslutet om ett nytt partnerskapsavtal mellan EU och Marocko på grund av folkrättsliga skäl och att Sverige dessförinnan i juli 2018 lade ned sin röst vad gäller rådsbeslutet om undertecknandet av ett tilläggsavtal för att revidera protokoll 1 och 4 av associeringsavtalet mellan EU och Marocko till att också omfatta Västsahara, på grund av folkrättsliga skäl.

När det gäller de föreslagna tillkännagivandena om den inre marknadens funktion i motion 2018/19:3052 (SD) vill utskottet hänvisa till utlåtandet Kommissionens meddelande om den inre marknaden i en värld som förändras (utl. 2018/19:NU10) där utskottet bl.a. framhåller att på ett övergripande plan bör målsättningen för en väl fungerande inre marknad vara att olika typer av

hinder avvecklas, att nya hinder inte skapas och att den inre marknadens potential utnyttjas fullt ut. I utlåtandet lyfter utskottet även betydelsen av att effektivisera tjänstemarknaden, förbättra den inre marknaden för såväl varor som tjänster samt fortsätta anpassningen till den digitala ekonomin. Utskottet betonar i utlåtandet också vikten av en effektiv konkurrenstillsyn för att undvika snedvriden konkurrens.

Vad gäller de föreslagna tillkännagivandena på energipolitikens område i motion 2018/19:3052 (SD) vill utskottet hänvisa till utlåtandet Granskning av meddelande om ren energi för alla i EU (utl. 2016/17:NU22). Utskottet framhåller i utlåtandet bl.a. vikten av att EU behåller och kontinuerligt ökar sin ambitionsnivå i förhållande till Parisavtalet för att nå EU:s långsiktiga klimatmål. Vidare betonar utskottet i utlåtandet bl.a. att en långsiktig hållbar och trygg energiförsörjning bäst uppnås genom satsningar på långsiktig energieffektivisering och en större tillgång på förnybar energi. Utskottet stödde därför nationella energisparkrav, men underströk vikten av att medlemsstaterna så långt möjligt själva får välja på vilket sätt kraven uppnås.

Avslutningsvis vill utskottet uppmärksamma utrikesutskottet på det faktum att näringsutskottet senare under våren 2019 kommer att återkomma till olika förslag som rör såväl handelspolitiken som energipolitiken i samband med beredningen av motioner från den allmänna motionstiden hösten 2018. Mot denna bakgrund ser utskottet inget skäl för utrikesutskottet att tillstyrka något av de ovannämnda motionsyrkandena.

Därmed föreslår utskottet att utrikesutskottet avstyrker motionerna 2018/19:3050 (V) yrkandena 8, 9 och 13 och 2018/19:3052 (SD) yrkandena 39, 40 och 53–56 och föreslår för riksdagen att den lägger skrivelsen till handlingarna i de här behandlade delarna.

Stockholm den 23 april 2019

På näringsutskottets vägnar

Carl-Oskar Bohlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl-Oskar Bohlin (M), Helene Hellmark Knutsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Lorentz Tovatt (MP), Patrik Engström (S), Per Schöldberg (C) och Lorena Delgado Varas (V).

Avvikande meningar

1. Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Eric Palmqvist (SD) anför:

Vi ser ett behov av ett fungerande europeiskt samarbete som vilar på tanken om ömsesidigt gynnsamt utbyte, handel och säkerhetssamarbete. För ett litet land som Sverige är den fria handeln på den inre marknaden av central betydelse, liksom på den externa marknaden, där EU som en global aktör genom handelsavtal är en viktig nyckel. I en allt rörligare värld blir det också viktigare med gemensamma normer och samarbeten vad gäller gränsöverskridande situationer och utmaningar. Då måste EU-samarbetet anpassas och ändra inriktning. I stället för att fördjupa samarbetet på fler politikområden måste EU i högre utsträckning visa respekt för de olikheter som finns inom unionen. Målsättningen bör vara ett nytt EU-fördrag där medlemsstaterna återfår självbestämmande och EU:s formella makt begränsas till de mest grundläggande områdena.

Det europeiska samarbetet bör enligt vår uppfattning prioritera att främja konkurrenskraft, kunskap och innovation. En stark och konkurrenskraftig inre marknad genom handel med varor och tjänster är positivt. Enligt vår uppfattning spelar den inre marknaden en stor roll för tillväxt och sysselsättning. Vi anser samtidigt att strukturreformer och tillväxtfrämjande åtgärder inte får vara kostnadsdrivande och därmed få negativa budgetära konsekvenser på EU-nivå eller nationell nivå. Det är grundläggande att åtgärder ska resultera i reell tillväxt och konkurrenskraft och inte vidtas i form av olika kostnadsdrivande socioekonomiska projekt.

Betydelsen av en stark europeisk konkurrenskraft kan inte överskattas. De åtgärder som vidtas måste dock syfta till att konkretisera de mekanismer, delar, sektorer och områden som faktiskt berör konkurrenskraften i Europa i stället för att lyfta upp ord och begrepp som samordning, arbeta för investeringar, hållbar ekonomi och fördjupad inre marknad.

Vi menar att fokus ska ligga på vilka åtgärder som har vidtagits eller ska vidtas och vilka positiva eller negativa effekter dessa har för den globala konkurrensen. Enligt vår uppfattning måste alla kostnadsdrivande mekanismer och projekt som EU framtvingat upphöra eller revideras. Vi motsätter oss även att olika federalistiska förslag likt bankunionen och kapitalmarknadsunionen tillåts bli en integrerad del av den inre marknaden. De olika industrisektorernas konkurrenskraft måste utvärderas, bl.a. när det gäller den europeiska energisituationen, men även tillgången till arbetskraft genom snedvidande stödssystem behöver ses över.

Samarbete länder emellan om energi- och klimatfrågor är positivt. Vi ser dock ett antal otydligheter och en brist på realistiska åtaganden när det gäller en gemensam europeisk energiunion och flera av de förslag som kommissionen presenterat i det s.k. vinterpaketet. Genom paketet vill kommissionen införa ytterligare lagstiftning för att stärka energiunionen. Kommissionen hävdar att detta ska minska den administrativa bördan, men vi vill hävda motsatsen med hänvisning till EU:s ständigt generella kostnadsdrivande projekt. Förslaget till förordning om styrningen av energiunionen berör flera insatser på energiområdet genom lagstiftande åtgärder för att alla medlemsstater ska bidra. Vi menar att Sverige inte behöver mer tvingande lagstiftningsåtgärder då svensk elproduktion i stort sett är fri i från utsläpp av koldioxid. Vi vill i stället särskilt lyfta fram betydelsen av globalt minskat koldioxidläckage och europeisk konkurrenskraft i framtida förhandlingar. Dessutom efterlyser vi en kostnadsanalys av investeringar i infrastruktur, förnybar energi och subventioner samt fördelning av europeiska fondmedel.

Vi anser att försörjningstryggheten är av största vikt och att det i första hand ligger i nationernas intresse att säkra sin egen elproduktion och diversifiering. Det är orealistiskt att avveckla kärnkraften och samtidigt vilja avstå i från fossila energislag och ersätta detta med förnybara intermittenta energislag. Vi ställer oss frågande till kostnadsdrivande lösningar till liten eller ingen miljönytta alls och är övergripande kritiska till EU:s negativa inflytande på svensk energi- och miljöpolitik. Medlemsländernas olikheter bör återspeglas på ett bättre och mer realistiskt sätt, och målen bör sättas därefter.

Vi har i andra sammanhang belyst problematiken för svensk räkning med att sätta konkreta energieffektiviseringsmål i procent, då bl.a. svensk byggstandard är av hög kvalitet och Sveriges klimat i stora delar skiljer sig från övriga Europas. Sammantaget resulterar detta i att kostnaderna för energieffektivisering ökar oproportionerligt. Vi anser att det är angeläget att EU:s mål för energieffektivisering kan nås på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. För att detta ska kunna ske behöver det blir möjligt för medlemsstaterna att själva utforma styrmedel, detaljregler och konkreta åtgärder för att bidra till EU:s måluppfyllelse. En detaljstyrning från EU-nivå som inte tillåter lösningar som är anpassade till nationella, regionala och lokala förhållanden till gagn för en kostnadseffektiv måluppfyllelse bör därför inte accepteras.

Därmed anser vi att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2018/19:3052 (SD) yrkandena 39, 40 och 53–56 och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen. Vidare anser vi att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2018/19:3050 (V) i här aktuella delar och föreslå för riksdagen att den lägger skrivelsen till handlingarna.

2. Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Företag får aldrig ställas över demokratin. Därför måste den förskjutning av makt från folket till storföretag som många av dagens internationella handelsavtal i praktiken innebär stoppas. Det är orimligt att viktiga politiska beslut som påverkar klimat, ekonomi och välfärd avhandlas utan demokratisk insyn och därefter inte kan påverkas. Jag vill ha rättvisa handelsavtal där företag aldrig kan stämma stater för demokratiskt fattade politiska beslut. Regeringen bör därför verka för att inga fler odemokratiska och miljöfarliga handelsavtal tecknas av EU.

Jag vill vidare att EU för en feministisk handelspolitik som bygger på en genomgripande feministisk analys, syftar till att utjämna skillnader i inkomst och levnadsvillkor m.m. mellan könen världen över och förbättrar kvinnors villkor. Jag anser därför att regeringen bör verka för att EU försvarar kvinnors ekonomiska rättigheter och inför en feministisk handelspolitik.

Vad gäller frågan om Västsahara vill jag anför följande. Redan i december 2016 beslutade EU-domstolen att handels- och jordbruksavtalet mellan EU och Marocko inte ska gälla produkter från Västsahara eftersom Västsahara inte tillhör Marocko. I februari 2018 beslutade EU-domstolen dessutom att fiskeavtalet mellan Marocko och EU inte gäller Västsahara. Domarna gör klart att det enda sättet att förhandla om avtal som omfattar Västsahara är med det västsahariska folket. I stället för att följa de entydiga domsluten valde kommissionen att kringgå domstolens beslut och inleda en omförhandling om avtalen för att inkludera Västsahara. Kommissionen påstår att den har fört en dialog med lokalbefolkningen i Västsahara, men i stället tillfrågade den de marockanska ockupanterna. Drygt 80 västsahariska civilsamhällesorganisationer skrev dessutom till EU-kommissionen och fördömde avtalet. De hänvisade till Polisario, som av FN är utsett till västsahariernas enda legitima representant. Trots det fanns de västsahariska organisationerna med på den lista som kommissionen presenterade för ministerrådet och EU-parlamentet över organisationer som gett sitt medgivande till avtalet. Polisario har över huvud taget inte hörts, varför avtalet strider mot såväl EU-domstolens beslut som folkrätten. Den svenska regeringen lade ned sin röst i förhandlingarna om handelsavtalet och röstade enbart nej till fiskeavtalet. Självklart borde regeringen ha röstat nej till båda avtalen och därmed tydligt stått upp för folkrätten.

I januari 2019 röstades handelsavtalet igenom i EU-parlamentet, och i februari 2019 röstades även fiskeavtalet igenom. Att avtalen nu har gått igenom kommer tveklöst att bidra till att förlänga den pågående konflikten. Naturtillgångarna är själva grundorsaken till Marockos illegala ockupation av Västsahara. Det är genom de stora inkomsterna från fosfat, ett rikt fiske och andra västsahariska tillgångar som Marocko kan finansiera sin ockupation och fortsätta sitt systematiska förtryck av den västsahariska befolkningen. Regeringen bör därför verka för att EU säkerställer att handelsavtal och fiskeavtal mellan

EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke.

Sammanfattningsvis anser jag att utrikesutskottet bör tillstyrka motion 2018/19:3050 (V) yrkandena 8, 9 och 13 och förorda att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen i överensstämmelse med vad som anförs i motioken. Vidare anser jag att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2018/19:3052 (SD) i här aktuella delar och föreslå för riksdagen att den lägger skrivelsen till handlingarna.